

زندگی‌نامه‌ی آیت‌الله امین

ح. ۱.

□ آیت‌الله استاد سید علینقی امین (سبزوار ۱۲۹۷- تهران ۱۳۷۹ ش) عالم دینی، مؤلف، مدرس معقول و منقول مدرسه‌ی سپهسالار قدیم تهران و امام جماعت مسجد جامع خاتم‌الانبیاء تهرانپارس، خطیب ادیب و شاعر که تخلص شعری‌اش «ابن‌امین» بود، در سبزوار متولد شد. پدرش میرسیدحسن امین‌الشریعه سبزواری و مادرش دختر سید عبدالله عربشاهی سبزواری بودند.

امین بنابر اتوبیوگرافی چاپ شده‌ی که از او در دست است، پس از شش سال تحصیلات ابتدایی در مدرسه‌ی علمیه‌ی خیریه و آموختن مقداری زبان فرانسه، در مدرسه‌ی فصیحیه‌ی سبزوار به فراگرفتن ادبیات، منطق، فقه و اصول مشغول شد و پس از استوار کردن سطوح، از محضر درس آیت‌الله حاج میرزا حسن سیادت، حاج میرزا مهدی فقهاتی و فاضل هاشمی استفاده کرد. (تذکره‌ی سخنوران بیهقی، ۷۴) و به اخذ اجازات حدیث از علامه آقا بزرگ طهرانی صاحب الذریعه و علامه شیخ محمدصالح حایری مازندرانی صاحب حکمت بوعلی و اجازت اجتهاد و حسبیه از آیت‌الله سیدمحسن حکیم، آیت‌الله سید محمود شاهرودی بزرگ مقیم نجف و دیگر مراجع عصر موفق شد. اولین طرح اصلاحات حوزه‌ی علمیه برای شورایی کردن مرجعیت و مدیریت حوزه‌ها در سطح کشور و مصارف وجوه بریه و اخماس و زکوات و درآمد موقوفات عامه‌ی سبزوار که تولید آن با اعلم من فی البلد بود، براساس اساسنامه‌ی تفصیلی که به امضاء هشتاد نفر از روحانیون به سال ۱۳۲۳ ش رسید، محصول اندیشه و فعالیت وی در بازسازی حوزه‌ی علمیه‌ی سبزوار پس از شهریور ۱۳۲۰ ش بود. این اساسنامه، درست بیست سال پیش ز اساسنامه‌ی اصلاحات حوزه‌ی علمیه‌ی مورخ ۱۳۴۲/۲/۲۶ تنظیم و به امضاء همه‌ی علما و مدرسان و طلاب حوزه‌ی علمیه‌ی سبزوار رسیده است و اولین امضاءکننده نیز شخص سید علینقی امین بود. (یادنامه‌ی آیت‌الله استاد سید علینقی امین، به کوشش احمد نیکوهمت، ۶۰)

تألیفات و آثار مکتوب امین سبزواری، شمار قریب سی مجلد کتاب و یکصد مقاله‌ی علمی و ادبی است. مهم‌ترین کتاب‌های او عبارتند از: شرح دعای کمیل (چاپ شده در قم)، خداشناسی و

اعتقادات اسلامی (چاپ تهران)، منطق عارفان: داستان یوداسف و بلوهر حکیم (منظوم) (چاپ قم)؛ تاریخ سبزواری (چاپ تهران) و چندین کتاب دیگر. مهم‌ترین مقالات او، تحقیقات رجالی و تاریخی او است که در مجله‌های ارمغان، وحید و مسجد طی سال‌های ۱۳۵۰ تا ۱۳۷۵ ش به چاپ رسیده است.

استاد امین در تهران بدوود زندگی گفت و در رواق اول ضلع غربی صحن آستانه‌ی حضرت عبدالعظیم در شهر ری مدفون شد.

ماده تاریخ فوت امین

علی نظمی تبریزی ماده‌ی تاریخ وفات او را «ای دریغ ابن امین» یافته است. من خود نیز تاریخ وفات او را «امین غریب دنیا» یافته بودم که به ملاحظه‌ی معنی و قیود شعری چنین از آب درآمد: بهر تاریخ غروبش، شاهد از او خواستم

ز آسمان آورد سر، گفتا: «امین دین، غریب»
۱۳۷۹ = (الف = حرف اول آسمان) ۱ + ۱۳۷۸

بعدها، عبدالعظیم یمینی که از ویژه‌کاران این فناند، ماده تاریخ بالا را تبدیل به احسن کردند و این شعر را ساختند: در فراق پدر فاضل و فرخنده سرشت

که فروهیده و فرزنان و امین بود و ادیب
هست آزرده دل استاد گرانمایه ولی

نیست این ضایعه را چاره به جز صبر و شکیب
سال این مولمه را خواستم از طبع ملول

«یکی» آمد به سخن: «ابن امین بود غریب»

۱۳۷۹ = ۱ + ۱۳۷۸

شرح حال سید علینقی امین در ده‌ها دانشنامه و کتاب مندرج است، از جمله: دایرة‌المعارف تشیع، جلد نهم، ص ۶۷ سخنوران نامی معاصر ایران، جلد هفتم، ص ۱۴۴، نگین سخن، جلد هفتم ص ۵۸۷، فهرست مقالات فارسی، ایرج افشار ۲۹۳۵/۴ به بعد، دایرة‌المعارف بزرگ سبزواری، ج ۱، ۲ و ۳، مهد آزادی، «آیت‌الله حاج سید علینقی امین»، سال پنجاهم، شماره‌ی ۳/۲۸۶۰، آیینیه‌ی پژوهش، استاد سید علینقی امین، سال یازدهم، شماره‌ی مسلسل ۱۱۳/۶۲، سبزواری شهر دانشوران بیدار، محمود بیهقی، ۱۷۰، دانشنامه‌ی جهان اسلام، حداد عادل، ۱۷۲/۴ ذیل «بلوهر و یوداسف»، (به قلم اکبر ثبوت)، ۴۶۱/۵، ذیل «پانمار» (به قلم سید حسن امین)، تذکره سخنوران بیهقی، حسن مروجی، ۷۴. ■